

La Tia Queralt de La Valldan

per QUIRZE GRIFELL I JORDI ALSINA

Un diumenge qualsevol de primavera. Les taules de l'Hostal Passasserres semblen cansades pel traüt dels dinars. Arriba finalment la calma. Deuen ser pels volts de les cinc de la tarda. Una dona: M. Queralt Masanés i Calonge. Una dona que el gener del 1986 arribarà als vuitanta nou anys. Una dona amb un cap molt clar i una memòria que no falla. Tothom la coneix per La Tia Queralt i això li plau. Des d'una de les taules del local ens va desgranant tots els records que desfilen pels seus ullets petits i clars.

—D'on ve el nom de Cal Passasserres?

—Ve de la Guerra dels Set Anys. Aquí, abans, en comptes d'haver-hi transportistes, primer hi havia animals i anaven amb els matxos que anaven d'aquí *hasta* Saragossa. I el van agafar i li van dir a veure com *se* deia i ell va dir Masanés. Però es va poder escapar. En acabat el van tornar a agafar i li van dir com *se* deia i llavors va dir *Passasserres*. I sempre més va ser el *Passasserres*. Ja de llavors estant...

—Des de quin any existeix l'hostal?

—Des del 1720.

—Sempre heu viscut aquí?

—Sí, sí, sempre.

—Expliqueu-nos algun record de la vostra infantesa.

—Mira, jo encara em recordo una miqueta de l'altre *sicle*. Quan es va acabar l'altre *sicle*, llavors devia tenir 4 anys. I me'n recordo que van fer moltes festes, que jo em vaig quedar a casa. I van anar a missa a les dotze, que *llavors* semblava qui sap què. I van fer moltes festes, me'n recordo jo.

—El centre de La Valldan, sempre ha sigut aquí?

—Sí, aquí. L'Hostal del Bou era aquí al costat. Però l'Hostal del Bou no sé de què ve. Primer aquí al costat en deien a Cal Cargoler, en acabat en deien a Cal Micos i després van agafar ells això de l'Hostal del Bou, no sé de què el van agafar.

—Parlem una miqueta de cuina, ara. Quins plats eren els més típics quan *vau* començar a cuinar?

—Els *peus de porc* tenien crit a per tot arreu. Venien gent, expressament per a menjar-ne. Després *la vedella*, *el pollastre rostit* i *la sopa Passasserres* que llavors ja la van començar a fer i *la crema de llagosta*. Aquesta sopa tant bona que és feta de llagosta, de potes, amb peix i tot productes naturals, res de pastilles, eh?

La Tia Queralt, molt popular a la Valldan.

J. ALSINA

Aquí *vem* tenir un xicot que ens venia a ajudar. Un dia diu: "*la sopa de llagosta sí que la faré jo. El què em teniu de portar són aquells pots, aquells polvos...*" i ens va fer riure, és clar!

—Quina gent hi ha passat per aquest menjador?

—D'aquests futbolistes n'han vingut molts. El Kubala, el Ramallets, el Montal, el Cèsar. No sé si aquests són famosos o no! Abans aquí va venir una vegada —ens explicava el pare— va ser, com *se* deia?, no el Serrallonga, aquell lladre tan famós que hi havia hagut: El Cabrer! Van venir a sopar i a dormir tota una colla i tots estavem espantats. Ells van dir: "*Res, deixeu-nos dormir i a tal hora el dematí ens crideu, tenim de marxar*". El pare i l'oncle Francesc es van estar tota la nit sense dormir per veure què passava. I el dematí, no, no, van pagar i van marxar.

Després també la gent del temps de la República. Eren una gent senzills. El Pi i Sunyer venia molt. El Josep M.ª de Sagarra, el Josep M.ª Picó, que era periodista i també era un dibuixant molt bo. Eren una gent molt senzilla. Mira, arribaven a baix i el primer que feien ja era entrar a la cuina, saps?

El Puig i Ferrater, aquest que van matar: el Companys, també ha vingut, però llavors no era president. El Macià tenia de venir quan van fer una festa de les *Bases de Manresa*. Van pujar tots aquí i van venir a sopar. I el Pere Comas també. Aquest era de l'Ajuntament de Barcelona i era molt amic del Tonet, al cel sigui, per això van venir tota aquesta gent.

El Ventura Gassol i el Tarradellas. El Tarradellas encara ara se'n va recordar. Ja ho va dir: "*Vindré a veure La Patum però vull anar a sopar a Cal Passasserres*".

L'Hostal Passasserres, als anys vint. La tercera de la dreta és la tia Queralt. GASSÓ

res!"

En acabat, el Planas Doria; de pintors, el Viana era aquí per la guerra, el Clarà...

Abans, quan hi havia el Primo de Rivera aquí venia molt un que li deien Marimón, devia ser un *astilleru*.

Després amb el Franco, els *jefas* també van venir sempre. Aquell, el Moscardó, el Correa, el Martin Villa, el Samaranch que volia els flams sense treure del *motllo*. Però el Moscardó quan va venir de capità general, van venir aquí a dinar.

—*I del temps dels maquis?*

—El Massana tenia la dida aquí al costat i venia sempre però aquí a l'hostal no hi havia vingut a menjar mai. Vivia aquí al costal, a *Cal Reig*. Hi tenia la dida. I com que el Massana havia estudiat per capellà, abans era bon xicot i ara, ara no era pas dolent, no ho sé jo a veure com era, però... era d'una altra manera. Aquí havia vingut a cuidar els porcs i a vegades venia a escurar les corts i d'això si que el coneixiem...

El dia que va venir el Moscardó, que anaven quaranta i *pico*, eh? Tot d'oficials i generals, guàrdies d'assalt i de tots. I era que feien una emboscada per agafar el Massana, van venir a dinar aquí.

El general Moscardó venia moltes vegades i quan passava per Manresa sempre ja ens telefonava i sempre volia sopa *Passasserres* i ous frisats, ous d'aquells. Ell en deia *huevos del coronel no sé quin* perquè els hi havia fet tastar un dia que van venir aquí. No era d'allò, no, però ja veies aquell home tan *sèriu*. Però jo aquells de la Generalitat m'agradaven més. Eren més de casa.

Quan van inaugurar els *col·legits*, aquí on ara hi ha la caserna, va venir la Banda Municipal, van fer una festa

molt maca. Per això venien tant aquests de la Generalitat perquè hi havia els *col·legits*.

A l'època de la República també havien vingut els Mossos d'Esquadra. Per la guerra això semblava l'Àfrica. Aquest camp d'aquí era tot ple de moros. Feia una tristesa... Por, tenies!

—*I de quan La Valldan es va ajuntar amb Berga, què en penseu?*

—Oh, mira que ens va *sapiguer* molt greu a tots. Un disgust molt gran hi va haver en aquest poble!

Això ja venia de molts anys. Ja quan era *arcalde* el Vilardaga ja va posar el pleit aquí. Però sempre ho podien anar privant això. Mira, anar lluitant i anar fent... Però ja una vegada hi va haver un *arcalde* que es va deixar enganyar. I el Santuari de Queralt ja li van dir que no es podia mantenir, que el poble no el mantindria, ja el va donar a Berga. I ara, després si que van lluitar sempre, fins ara, molts anys. I ara, el Noguera sempre deia que si ell ho hagués tingut de començar no ho haguera començat, que ell haguera agafat Queralt i la Font Negra. La Valldan l'haguera deixat, però com que ho va trobar començat, així ho va lluitar.

—*I del moviment catalanista, què en penseu?*

—Jo em penso que no farem res. Jo vull que Catalunya *vaigui* bé. Recordo que després de la guerra, perquè nosaltres teniem la cartería, anavem a Berga a buscar les cartes a correus. I allà dintre no podies dir res en català, eh? I anaves a missa i com que també tot ho tenien de dir en castellà, sorties i hi havia dones que et deien: "*Què ha dit aquell capellà?*" Si, i això fa molta malícia.

Catalunya ho volien fer perdre però no ho aconseguiran mai, això. Mira,

com aquí sempre serà La Valldan. Som de Berga, eh?, però *hasta* aquesta canalleta que puguen diuen: "*Som de La Valldant!*" Veig que tots, eh? I Catalunya, perdre's no es perdrà. Ara, ser els amos tampoc no ho serem mai. És difícil!

—*Us agrada que tothom us conegui per "la tia Queralt"?*

Ah, sí, això sí! Sóc de tothom. En tinc de tota mena de nebots: de rics, de pobres; de savis, de rucs; de tota manera.

—*Com us agradaria que us recordessin?*

—No ho sé, no sabia que dir. Per bona persona sí. Perquè no *so* fet res de mal, em penso jo, la consciència la tinc molt neta.

—*Com el veieu el futur?*

—Jo em sembla que tornarem *enradera*. No ho sé, em sembla que tantes màquines...

Aquest dia, *con* vaig veure allò de la computadora —*hasta* ho vaig dir a en Gabriel el dematí— dic: "*Has vist a la televisió que tocant un botó canvien les comptes corrents de l'un a l'altre?* És que això és molt, eh?"

—*I la televisió, us agrada?*

—Sí, si no m'agrada ja no me la miro perquè ara també fan unes bestieses...

—*Quins són els vostres cantants preferits?*

—L'Emili Vendrell. Aquestes cançons se senten. Que ara això que canten en català, no patiran del pit, no!

—*La Patum, l'anaveu a veure de jove?*

—Jo sí que hi anava de jove. I m'agradava prou. Una vegada van anar els d'aquí La Valldan a fer-la i es van barallar, no els van deixar vestir. Van tenir raons, però en penso que fet i fet després la van fer.

Un diumenge qualsevol de primavera. Les taules de l'Hostal Passasserres semblen cansades pel traüt dels dinars. Molles de pa i taques de vi damunt les tovalles. El rellotge de paret toca sis campanades. El sol encara és alt pèl cantó de Queralt.

Jordi Alsina, cap de redacció de la revista musical INTERVAL

Quirze Grifell, del Departament de Llengua i Literatura de l'Àmbit de recerques del Berguedà

